

La Conselleria de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya ja fa més de sis mesos que estudia la viabilitat de la implantació progressiva d'una renda bàsica universal, tot i que ara com ara no és una competència autonòmica. D'altra banda, la Fundació Jaume Bofill ha fet un estudi sobre l'aplicació de la renda bàsica a Catalunya amb experts del món acadèmic. I és sobretot en aquest àmbit on s'ha desenvolupat progressivament el debat sobre aquesta mesura social revolucionària que alguns equiparen, per les conseqüències que podria tenir i la simbologia que arrossega, a l'adopció del sufragi universal.

Una paga a la qual tots els ciutadans tindriem dret i que cobraríem cada mes. Si s'equiparara al salari mínim interprofessional, cosa que molts defensen, cada mes tothom rebria una mica més de 500 euros de l'administració, uns 6.100 l'any, quantitat que es veuria reduïda per als menors a la meitat de la dels adults, i quedaria, doncs, en poc més de 250 euros, que cobrarien fins i tot els nadons. Per tant, una família de 4 membres, formada per dos adults i dos nens, percebria més de 1.500 euros cada mes, i quatre adults que compartissin pis, més de 2.000 euros. L'ajuda que aquest sou extra comportaria per a les llars sembla, doncs, inqüestionable.

En l'àmbit polític, alguna cosa es mou. ERC va presentar al Congrés dels Diputats, durant el debat de política general, una resolució per crear una subcomissió

Una paga pel sol fet de ser ciutadà

Percebre una renda bàsica que l'administració pagaria a tots els ciutadans és la idea que cada cop més economistes i sociòlegs defensen; una mesura que es comença a plantejar seriosament. Prova d'això és que ERC i ICV-EUiA ja han presentat propostes al Congrés per aplicar-la i que la Generalitat catalana ho estudia.

que estudiï l'aplicació de la renda bàsica de ciutadania al conjunt de l'estat espanyol, subcomissió aprovada però que no entrarà en funcionament previsiblement fins d'aquí a un any. Però al mes de gener, una proposta de llei ja havia estat presentada per la mateixa ERC al Congrés, que, per qüestions de contingents de l'agenda parlamentària, encara no s'ha tramitat. ICV-EUiA també havia presentat mesos abans dues proposicions per crear aquesta subcomissió, bàsicament, tal com diu Carme Garcia, diputada al Congrés, "per fomentar el debat sobre el tema". Aquesta és la idea que, des d'ERC, també destaca Carme

Porta, diputada al Parlament de Catalunya, que subratlla la necessitat de crear "un debat ampli", que impliqui els polítics i també la societat. Joan Tardà, potaveu adjunt d'ERC al Congrés, afirma contundent que "ara cal guanyar la batalla ideològica" i que després ja es veurà detalladament com s'aplica. A més, els dos grups polítics el 2002 havien presentat iniciatives parlamentàries a Catalunya, que, segons fonts d'aquests partits, buscaven sobretot encetar el debat.

Per la seva banda, l'any passat, el PSC —que es va abstenir el 2002— va dur a terme unes jornades sobre el tema, però

“La renda bàsica incrementa la llibertat real”

Daniel Raventós, president de la Xarxa per la Renda Bàsica i sociòleg

—Per què es vol implantar una renda bàsica per a tothom?

—Es difícil sintetitzar-ho, però bàsicament hi ha diverses raons: primerament, unes de tipus normatiu. Podem trobar moltes justificacions en la filosofia política: en la republicana, a la qual em sento molt pròxim i que va molt més enllà de ser antimonàrquic. Perquè el dret de ciutadania pugui veure's respectat, cal que l'existència material dels ciutadans estigui garantida. Avui dia, això no és així per a tots els casos; la renda bàsica ho permetria. En segon lloc hi ha raons tècniques, per exemple la transparència de la renda bàsica i l'absència de condicions per accedir-hi, no com altres subsidis que indueixen a petits frauds, com el treball encobert.

—Això vol dir que substituiria les pensions?

—No ben bé. Vaig participar en un estudi per a la Fundació Jaume Bofill, juntament amb altres professors, sobre l'aplicació de la renda bàsica universal. Allà plantejàvem una quantia equivalent al salari mínim interprofessional, és a dir, 5.414 euros l'any 2002, que és quan es va fer l'estudi. La majoria de les pensions actuals no arriben a aquesta xifra. I en els pocs casos que sobrepassessin l'import del salari mínim interprofessional, l'estat pagaria el que resta per assolir l'import de la pensió.

—Com es podria finançar aquesta proposta que repartiria, amb les dades d'aquest any, més de 6.000 euros per ciutadà i uns 3.000 euros als menors?

—En l'estudi vam fer vuit suposicions diferents. Una proposta preveia que es podria finançar retocant només l'IRPF, sense modificar cap altre impost ni altres partides pressupostàries. S'instauraria un tram únic d'IRPF, que se situaria en un 57,5%. Pot semblar molt elevat, però en realitat no ho és tant. La renda bàsica no tributaria, però representaria un ingrés més; de manera que si tenim en compte això, per al 10% més ric representaria un 45% real i per al 2% més ric, un 51,5% real. En canvi, per al 10% més pobre representaria un 269% negatiu! És a dir, que rebrien 2,69 vegades el que tenen.

Hem calculat que el 20% més ric de la societat hi sortiria perdent, però el 80% més pobre hi sortiria guanyant. Guanyar i perdre és matisable, perquè alguns només guanyarien i perdrien uns pocs euros; de fet, hi hauria, aproximadament, un 30% de la societat que gairebé no notaria la diferència.

—No creu que anunciar un tram únic d'IRPF d'un 57,5% pot espantar, sobretot veient les mancances i imperfeccions dels nostres serveis públics?

—A tothom que li ho he explicat ho ha entès perfectament. S'ha explicat en ambients molt diferents: acadèmics, polítics, sindicals, i allà on s'ha explicat amb calma, tothom s'ha mostrat interessat en la proposta, predisposat a estudiar-ho, i ningú no s'ha escandalitzat.

—Eliminaria la pobresa?

—Completament. La pobresa, per definició, és estar per sota del 60% de la renda per capita. La renda bàsica redistribuiria la renda i els més pobres veurien molt augmentats els seus ingressos. Seria una gran redistribució!

—Però faria augmentar el poder adquisitiu i, per tant, el consum i els preus. Hi hauria una capa de persones que continuarien sent pobres?

—Hi hauria mecanismes per controlar tot això! Si hem pogut posar en marxa l'euro amb economies tan diferents, vigilar que l'aplicació de la renda bàsica no faci augmentar els preus no presenta gaire problemes. Potser sí que hi hauria una lleugera tensió

inflacionària en un primer moment sobre els béns de primera necessitat, però res d'alarmant. La renda bàsica no és només una mesura contra la pobresa; incrementa la llibertat real perquè tothom disposarà d'uns ingressos segurs que li donaran, per exemple, llibertat per deixar la feina per buscar-ne una de millor, formar-se un any sencer, destinar més temps als fills o el que es vulgui. A més, menys gent estaria disposada a acceptar feines pesades mal pagades, cosa que faria augmentar-ne la compensació econòmica. Probablement, assistirem a una modificació del mercat laboral i un augment dels salaris en feines més brutes, així com potser també una disminució del salari de les feines més desitjades.

—La implantació de la renda bàsica podria ser un impuls a la deslocalització, si es té en compte que alguns treballadors deixarien d'acceptar algunes condicions?

—Les empreses busquen una bona relació cost-benefici. Un país com Alemanya, amb els salaris probablement més cars del món i uns impostos alts, no tindria res a fer, i no és així. La mà d'obra qualificada, l'estabilitat política i econòmica, les infraestructures, etc., són factors que cal tenir en compte. El que passa és que la renda bàsica no soluciona altres problemes, com el control de capitals o els paradisos fiscals.

Alaska, l'únic cas al món

L'estat d'Alaska té unes explotacions petroleres de titularitat pública. Els diners que generen en concepte de drets, impostos i pagaments previs van a parar a un fons públic que distribueix part dels beneficis entre tots els habitants d'Alaska a parts iguals, tinguin l'edat que tinguin. Aquest fons, l'Alaskan Permanent Fund, va ser instaurat a final dels anys setanta, i creix cada any amb un 25% de les regalies generades, i s'estructura principalment com a fons d'inversió en accions borsàries i en bons de l'estat. Actualment, consta de gairebé 30.000 milions de dòlars, uns 22.200 milions d'euros, i des del 1982 reparteix la meitat dels seus dividendes entre els habitants de l'estat en una única paga anual que es fa just abans de Nadal. El 2004, després del crac de les tecnològiques i de la caiguda dels bons estatals, el dividend percebut va ser molt menor. Aquesta paga representa, de mitjana, un 6% dels ingressos familiars. No obstant això, l'estat d'Alaska ha reduït la distància entre rics i pobres, al contrari que als Estats Units. En la dècada dels noranta, la renda del 5% de les famílies més pobres d'Alaska havia augmentat un 28%, i la de les 5% més riques, tan sols un 7%. En canvi, als Estats Units, la renda dels més pobres havia augmentat un 12%, i la dels més rics, un 26%.

oficialment encara no té una posició presa. CiU, en paraules del diputat al Congrés Carles Campuzano, considera que "és una proposta ben intencionada però equivocada", ja que considera que l'esforç s'ha de fer en la reforma de les pensions no contributives, millorant, per exemple, "les compatibilitats amb una feina remunerada". No obstant això, creu que el debat "és intel·lectualment estimulant". Finalment, Dolors Nadal, diputada a Madrid pel PP, és partidària de la "renda activa d'inserció", és a dir, una renda dedicada a "fomentar la formació per garantir la inserció al

mercado laboral", i pensa que "una prescripció pública no pot ser un dret", que "això és una filosofia passada".

Els dubtes. Ara bé, sorgeixen diversos dubtes al voltant de l'aplicació d'una renda bàsica. El primer, un de molt pràctic, racional i genuïnament català: i això, qui ho pagarà? Segons els autors de la proposta, retocant l'IRPF, instaurant un únic tram impositiu que seria força elevat, seria possible sense tocar cap altre impost ni partida pressupostària. Un segon dubte que planteja és si la gent no deixaria de treballar. La renda bàsica seria una quantitat important, però força minsa per a la gran majoria de la gent. El que sí que passaria amb la renda bàsica, tal com suposen els seus defensors, és que treballs que fins ara no es veien remunerats —com podien ser els de les mestresses de casa o el treball voluntari—, ara tindrien compensació. També revaloraria les feines més dures perquè la gent les faria menys fàcilment. Des de Foment del Treball, el director de Relacions Laborals i Afers Socials, Javier Ibars, creu que comportaria una desincentivació, ja que la mesura va contra la "cultura de l'esforç": "El que necessitem és incrementar les taxes d'activitat i ocupació, que ara són molt baixes", afirma contundent, i alerta que "significaria una inflació desbordada, no seríem competitius".

L'aplicació de la renda bàsica no es fa a cap país del món. Hi ha propostes semblants, però amb molts matisos. La més similar és la d'Alaska, però econòmicament és molt minsa. Al Brasil, el president Lula da Silva va prometre una renda bàsica universal el gener del 2004 i ha començat a aplicar-se però de manera progressiva i molt tímidament el gener d'enguany. Els altres referents ja no són pròpiament rendes bàsiques, sinó subsidis atorgats a grups socials desafavorits que cal que ho justifiquin, cosa que per un costat comporta una ajuda significativa però que també els estigmatitza: és la renda mínima d'inserció que ja s'aplica a Catalunya, al País Valencià i a les Illes Balears, entre molts altres indrets. La renda bàsica, tot i tenir un nom semblant, seria completament diferent, per començar, no seria un subsidi per a alguns, sinó un dret universal.

Gaspar Pericay

CHRIS LUSON